

Zato, kdor hoče tvorno prispevati k življenju naše glasbe, naj ne brska po zbirkah in arhivih, naj ne zbira narodnega blaga! Prepustimo to delo arhivarjem in muzejskim ljudem. Ne pričakujmo pobude od mrtvih črk in ne snovnosti od zunanjega muziciranja! Le delo na razvoju velikih osebnosti bo v prid ugledu naše glasbe doma in v tujini. Le velike, nove etične vrednote morejo osvojiti duha človeštva. Komur se bo posrečilo, da bo v svojem delu povedal nekaj čim bolj splošno veljavnega in pomembnega, čigar notranja vrednost in resnost bosta vplivali po katerihkoli muzikalnih sredstvih na dojemljivega, ta bo najbolj pomemben nacionalni skladatelj.

L. M. Škerjanc

Kronika

Razstava jugoslovanske knjige v Pragi

Ob otvoritvi te vsekakor nenavadno pomembne razstave sta izšli dve publikaciji, ki omogočita tudi onemu, ki si je — vršila se je od 3.—31. marca — ni mogel ogledati, da si o njej ustvari nekako sliko: vodnik „Průvodce výstavou jihoslovanské knihy“ in bibliografija „Jihoslovanská literatura ve vzájemných překladech (Spisy knihovny hlav. města Prahy, č. 17).“

V uvodu vodnika razlaga J. Horák namen in organizacijo razstave. Poglobila bi naj zanimanje za jugoslovansko literaturo pri vseh onih, ki jim je kaj do uspešnega razvoja češkoslovaško-jugoslovenskih stikov. Zato se ne obrača do strokovnjakov in specialistov, ampak je v prvi vrsti namenjena širokim krogom izobražencev, ki bi jih naj opozorila na bogato zalogo knjig, iz katerih se lahko v Pragi sami poučijo o jugoslovenski kulturi, ali iz izvirnikov ali pa iz prevodov. Gradivo so dale po večini velike praške biblioteke na razpolago, tudi pri obeh publikacijah so sodelovali bibliotekarji v Pragi in izven nje. Razstava sama se je morala omejiti na najnujnejše in najbolj zanimive objekte; prevodov po časnikih ni bilo mogoče upoštevati, razstavljeni so samo oni, ki so izšli kot samostojne knjige. Kratka zgodovina literarnega razvoja pri Slovencih in Srbohrvatih je nekaj uvod v razstavo samo, ki je urejena kronološko: od najstarejših ohranjenih rokopisov pa do najnovejših tiskov naših dni. Temu historičnemu pregledu sledi skupina, v kateri so razstavljene znanstvene in poučne knjige, ki so izšle v današnji Jugoslaviji, in ki obravnavajo z vseh strani njeno zgodovino, njeno današnje lice in duševne sile, ki so danes v njej aktivne. Tako vidi obiskovalec razstave množico jugoslovenskih knjig, iz katerih se lahko pouči o Jugoslaviji, kakor se kaže v vseh onih področjih, ki segajo od geologije, arheologije i. t. d. vse do sporta in turistik.

Posebno srečna je bila misel, da se razstavijo revije in časopisi, ki izhajajo v Jugoslaviji — politično časopisje je izključeno. Ta razstava je razdeljena na tri skupine: 1. literarno in umetniško; 2. strokovno in znanstveno; 3. aktualno, zabavno in mladinsko. Prav posebno srečna pa je bila misel, da vodnik pri vsaki tudi pove, v kateri praški biblioteki — ali izven Prage — je revija na razpolago; vsega skupaj je imenovanih devet bibliotek, med njimi vse največje. Tako je ta partija vodnika dobrodošel in dragocen katalog, ki bo svojo vrednost ohranil tudi potem, ko bo razstava že davno zaprta. Vendar pa se zdi, da se je ravno s te strani storilo premalo. Da se n. pr. dve razmeroma tako mladi slovenski reviji, kakor sta „Književnost“

in „Sodobnost“, v Pragi nahajata samo v eni javni biblioteki, pri ministrstvu zunanjih zadev, navsezadnje še ni tako čudno, bolj čudno je že, če beremo, da se n. pr. „Geografski vestnik“ nahaja samo v Strossmayerjevi biblioteki, ali „Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino“ samo v — študijski knjižnici v Olomucu! Če hoče vodnik s tem reči, da ga je ona dala na razpolago, ker ga za cel mesec najlaže pogreša, nam to nič ne pomaga: pri mnogih je navedenih po pet do šest bibliotek, razstavljen pa je kajpada samo en izvod! Tukaj bi se pač dalo in moralo storiti več, ko se je storilo. Da je edini posvetni glasbeni list, ki je razstavljen — „Muziko“ — moral posoditi privatnik, je pač skoro že neverjetno! Enako čudno je, da se v razdelku „Tehnično delo“ razkazuje pač Bokšanova nemška monografija o Tesli, ki je izšla na Dunaju, popolnoma prezrta pa je avtobiografija Pupina, ki jo imamo kar v dveh prevodih, slovenskem in srbskohrvaškem, ki sta oba izšla ob živahnem sodelovanju avtorja samega! Ali ga Čehi sami še nimajo prevedenega?

Bibliografija je skupno delo raznih bibliotek v Pragi in izven nje; prvi del prinaša naslove čeških in slovaških prevodov iz srbohrvaščine in slovenščine, drugi del slovenske in srbskohrvaške prevode iz češčine in slovaščine. Priložen je faksimile nekega Maruličevega ascetičnega spisa iz l. 1511, ki ga je 1621. v češčino prevedel Lomnický z Budče, kar pa je sicer apartna, toda vendarle v resnici samo dekoracija. Med češkimi prevodi se namreč delo samo niti ne navaja. Pač zato ne, ker se je češki oddelek omejil samo na prevode iz slovenske in srbohrvaške beletristike, ker so prireditelji menda mislili, da v češčini ni pomembnejših reči prevedenih iz drugih panog teh literatur. Toda ravno iz slovenščine je po prevratu izšlo par pomembnih prevodov v češčino, ki so vsled te — res neumljive in škodljive — omejitve ostali izven okvira razstave, čeprav bi jo nenavadno poživili.

Pregled teh del je na vso moč zanimiv, saj kaže one toke in potoke, ki so se preivali med slovanskim jugom in severom. Seveda ne vseh, tako da bi bila katerakoli sodba na podlagi tega gradiva prenačljiva. Koliko — in brez dvoma ne najslabšega in najmanj zanimivega! — gradiva je pokopanega po raznih časopisih, ki tukaj ni prišlo do izraza. Vzemimo samo tako pomembne prve prevode, sodobne prevode Prešernovih pesmi, ki jih je Čelakovský pred več ko sto leti priobčil v časopisu češkega muzeja, in o katerih ta bibliografija molči! Zato pa izvemo iz nje, da so si Čehi prevedli našo „Vodiško Johanco“, in komaj nekoliko tolažbe je v tej mučni situaciji za nas v dejstvu, da so si od Hrvatov prevedli tudi „Gričku vještico“! Ne vedo pa, da je prvi slovenski spis o Kranjski preveden iz češčine (Erbenov, 1866). Sploh bi bilo primerjanje lažje, če bi bila bibliografija enotno urejena. Pri čeških (in slovaških) prevodih ne deli prevodov po izvornikih, ampak jih pokaže kar v skupni vrsti. V nasprotju s to prakso — in s svojim naslovom! — pa nato prinaša najprej prevode v slovenščino v posebni skupini zase, v sledeči nato prevode v srbohrvaščino. (Slovenskih prevodov je ravno za osem strani, srbohrvaških za kakih dvajset vrst več.)

Bibliografija prevodov našteva množico starih stvari, ki so brez vsakega pomena za češko kakor za slovensko književnost, molči pa o tako pomembnih novih čeških prevodih, kakor sta n. pr. Grivčeva spisa o pravoslavju in o Cirilu in Metodu, ali Erjavčeva informativna knjiga o Slovencih. Ali ni bila baš ta razstava, ki bi naj služila poživitvi češkoslovaških in jugoslovenskih kulturnih stikov, najlepša in takorekoč edinstvena prilika za to,

da bi na njej Čehi izvedeli, da imajo v lastnem jeziku obširno in lepo opremljeno informativno knjigo o Slovencih. In če že ni mogla biti razstavljena, zakaj ni bila sprejeta vsaj v bibliografijo? — To je enako čudno in zagonetno, kakor tudi dejstvo, da morajo Čehi z nami vred v prvem oddelku pogrešati toliko pomembnih slovenskih publikacij, ki bi morale biti razstavljene v oddelku novejši jugoslovenske znanstvene literature. Med njimi manjka n. pr. Pitamičeva „Država“, delo, ki je že pred daljšim časom izšlo v angleškem prevodu! — Vse to kaže, da je sestavljačem teh garnitur gradivo znano bolj iz literature ko iz avtopsije, in da se je tudi tukaj pokazala moč starega reka: „Quod non est in actis — namreč: v bibliografiji! — non est in mundo“! Ali pa je to dokaz živih stikov med Čehi in Slovenci, na to vprašanje si naj sami odgovorijo oni, ki jih v prvi vrsti zadeva.

Bibliografija nastopa pretencijozno z bibliografskimi in bibliotekarskimi ambicijami, ki se kažejo v raznih zunanostih, kakor n. pr. v raznih oklepajih in v onih znamenitih treh pikah („...“), s katerimi označi bibliograf neuspešnost svojega truda: imena, ki bi ga bil moral dopolniti, ne izpiše, ker ne ve, kako bi ga naj dopolnil, zato pa na mesto, ki je ostalo neizpolnjeno, postavi — v nekako opravičilo — one znamenite tri pike... Značilno za češkoslovaško-jugoslovenske stike je, da stavi ta bibliografija, ob kateri so sodelovali tudi Jugoslovenci, one znamenite tri pike ob imenih kakor so: Lunaček Vl..., Marković Zd..., Vošnjak J..., Zagorka M... — niti v Ljubljani ne pišemo in ne tiskamo „Ruml B...“, ampak kratkomalo „Ruml B[ohuslav]“! In če se že rešujejo psevdonimi, naj gre to dosledno skozi vso publikacijo, ne samo od slučaja do slučaja. Da se „Prizrenac“ imenuje po mestu „Prizrenu“, je seveda bolj jasno, ko da se „Šapčanin“ imenuje po „Šabcu“! Toda ne eno ne drugo ni rodbinsko ime avtorja. Kako je popolno ime avtorja „Alpskega župnika“, ki ga ta bibliografija navaja kot „Novak Fr... X...“, bi se prav lahko dalo posneti z naslovnega lista knjige same, ki pravi, da jo je „Napisao: Dr. Franjo Ksav. Novák“.

Najbolj neprijetna pa je v tej bibliografiji tako pogosta označba „b. r.“, ki pravi, da bibliografija ne ve povedati, kedaj je katera knjiga izšla. Posebno neprijetno je to dejstvo ob številnih tiskih, ki so izšli v Pragi, pri bibliografiji takšne literature pa že celó. Saj vendar ni vse eno, koliko časa je potrebovalo delo kakšnega avtorja, da je prišlo z juga na sever. Saj vendar res ni vse eno, ali so Čehi Dragojilo Jarnevičeve etc. etc. etc. začeli prevajati že v sredi 19., ali pa še le v 20. stol. In ob njej, kakor ob mnogih drugih, nam ta bibliografija ne ve odgovoriti drugega ko — „b. r.“!

Vse kaže, da po praških bibliotekah ni več one preciznosti, ki je pred nekakimi petdesetimi leti vzgojila mojega nepozabnega bibliotekarskega učitelja, Jana Peiskerja.

J. A. Glonar.

Popravi! V kritiki L. Legiše o Slodnjakovem „Pregledu slovenskega slovstva“ beri št. 5. str. 244: mitičnosti, mitično, mitičnost — ne: mističnosti, mistično, mističnost (vrsta 26, 266, 31); nevnesenosti, ne: neumestnosti (vrsta 39). — št. 6. str. 289, vrsta 19: malomeščansko, ne: malomeščanstvo; vrsta 5 od spodaj: iz etnične osnove, ne: etične.

Naznanilo. Albina Prepeluha: „Pripombe k naši prevratni dobi“ se bodo nadaljevale v 9. številu.

